

Ez az evangéliumi rész Jézus küldetésének és mondanivalójának a lényegét foglalja össze, sőt párhuzamot von a transzcendens és immanens lét lényege között is, amikor azt állítja, hogy a létezés legfőbb értelme a szeretet. Tamási Áron (Ábel trilógiát záró) szavaival megfogalmazva: „azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”. Ugye érezzük a párhuzamot? A kérdés már csak az, hogy

1. mit is jelent pontosan a szeretet?
2. lehet-e ezt parancsba adni?
3. mi történik akkor, ha nem engedelmessé válunk ennek a parancsnak?

Próbáljuk meg fölgombolyítani ezt a szálát fordított sorrendben: a könnyebbtől elindulva az egyre nehezebb dilemmákig.

3. Mi történik tehát, ha nem tartjuk be a szeretet parancsát, (azaz ha nem viselkedünk „otthonosan” ebben az oly’ szép világban)? Röviden és velősen megfogalmazva: semmi! Látszólag legalábbis semmi különös: nem sújt le ránk az Isten haragja, nem kerülünk hátrányba, sőt rövid távon sokszor előnyösebb helyzetbe juttathatjuk magunkat, ha a szeretet-elv ellen cselekszünk. Kellő ideológiákkal felszerelve még a rádöbbenésünket is késleltethetjük (akár a sírig), hogy döntéseinkben talán mégsem a helyes utat választottuk. Tehát hiába mondja Jézus, hogy "akkor maradunk meg az Ő (és az Isten) szeretetében, ha megtartjuk parancsolatait", mert a szeretetét akkor sem vonja meg tőlünk, ha nem tartjuk meg azokat! Sőt, mint az elveszett bárányról szóló példabeszédből (Lk. 15,7) is kiviláglik: "jobban örülnek a mennyben egy megtérő bűnösnek, mint kilencvenkilenc igaznak, akinek nincs szüksége megtérésre." Nos, ha így áll a dolog, vajon (Voltaire szavaival) nem "ez a világ a lehetséges világok legjobbika"?! Hisz csak nyerhetünk! Nagyon úgy néz ki tehát, hogy a szeretet-parancs megtartása jutalmat ígér ugyan (örömünk teljessé válását), de áthágása sem von maga után "külső" retorziót. Ugyanakkor a gondolkodó elme számára nyilvánvaló, hogy a szeretet ellen cselekvő ember valójában önmagát zárja ki a "jóból", tehát az emberhez méltó társas lét örömeiből, még ha erről (neveltetése miatt, vagy egyéb okokból) fogalma sincs.

2. Lehet-e a szeretetet parancsba adni? Nem fogalmi ellentmondás-e ez?! Van-e értéke egy olyan cselekvésnek, vagy viselkedésnek, ami nem belső meggyőződésből, hanem csupán külső kényszerből fakad?! Ugye visszatetszést szül bennünk, ha egy (tömeg)gyilkos azzal védekezik, hogy "parancsra tettem"? Vajon elégedettek lehetünk magunkkal abban az esetben, ha jót cselekszünk ugyan, de csak a külső körülmények nyomására? Megfelelési kényszer, elvárások, szokások, tekintélyek, egyéni karrierépítés, hiúság, magamutogatás vagy hasonlók miatt? Mi szükséges ahhoz, hogy ne kelljen önmagunk előtt szégyenkezni?

Nem kétséges: ha parancsba adunk valamit, az néha gyorsabb és hatékonyabb módszer, mint bármi más. De vajon tartósabb-e? Alkalmas-e arra, hogy gyökeret verjen az ember lelkében? Ez itt a fő kérdés! Szülőként néha arra gondolok, hogy de jó is lenne, ha csak meg kéne parancsolni a gyerekeknek, hogy mi legyen az értékrendjük és éljenek mindig aszerint - több évtizedes kínlódást lehetne ezzel megtakarítani! Kár, hogy nem működik - gondoljunk csak a gyermekeinkre, vagy éppen a saját gyerekkorunkra! De vajon tényleg kár, hogy nem működik?! Azt hiszem, mindannyian tapasztalhatjuk, hogy a nevelésben egyetlen dolog számít: az élet minden részére kiterjedő (pozitív és negatív) szülői mintaadás, tehát ezzel az eszközzel gazdálkodhatunk. Aztán 6 éves kor után a gyerek már egyre inkább saját maga választ (jól, vagy rosszul) példaképeket és őket fogja követni, hozzájuk igazodik majd. A mi szövegünk már - nem sokat számít. Persze fontosak a beszélgetések, de a tanáros "prédikációkkal" már semmire sem megyünk. Vagy talán kezdünk el parancsolgatni? Ugyan már - ne röhögtessek ki magunkat! Az életpéldánk azonban még akkor is hatni fog rájuk - legfeljebb nem úgy, ahogyan szeretnénk. Na ezek miatt érzem azt, hogy Jézusnál sem a parancs volt a döntő! Hanem hogy együtt volt-, beszélgetett-, osztozott jóban és rosszban a tanítványaival (lásd: „... nem mondalak titeket szolgáknak, mert a szolga nem tudja, mit tesz az ura. Titeket azonban barátainknak mondalak ...”) és mindennek előtt az, hogy személyes példát mutatott nekik! Ennek kellett hatnia és szép lassan gyökeret vernie bennük ahhoz, hogy a szeretet-elv alkalmazása egyre inkább belső igénnyé, meggyőződéssé és életformává alakulhasson!

3. Mit is jelent pontosan a szeretet? Mi a tartalma? Mikor, hol, hogyan és kikkel szemben kell alkalmaznunk? Egyáltalán: van még értéke ennek a szónak egy olyan korban és társadalomban, amikor még a "csapból" (médiából) is a kenetteljes "szeretet-szöveg" folyik? (Nem kevesen vannak, akiket ez idegesít és még inkább visszatetszést kelt bennük, amit sokszor a szeretet nevében művelnek egymással az emberek.) De ettől függetlenül is: bizony nagyon nehéz egy adott szituációban megfelelő tartalmat találni annak, hogy akkor és ott pontosan mi következik a szeretetelvből?! A dolog ugyanis egyáltalán nem fekete, vagy fehér, miként ez Sánta Ferenc: Az ötödik pecsét című, filozófiai regényéből is kiviláglik. Nagyon leegyszerűsítve: hétköznapi emberek beszélgetnek arról, hogy egy elméleti, rabszolgatartó korból vett történetben vajon lenne-e elég erejük az erkölcsileg jót, a megalázott rabszolga sorsát választani a hatalmával visszaélő rabszolgatartóval szemben? A kocsmai beszélgetésből pedig az derül ki, hogy ezek az egyszerű emberek (egy kivételével) nagyon őszinték és sokkal kevesebbre tartják önmagukat, mint amire aztán valójában képesek a borzalmas valóságban, így végül beteljesednek az evangélium (kissé módosított) szavai: "senkinek sincs nagyobb szeretete annál, mint aki életét (vagy elveit és önbecsülését) adja (fele)barátaiért".

Összefoglalva: a szeretet megnyilvánulásait nem lehet paragrafusokba önteni, mert minden egyes helyzet egyéni mérlegelést, belátást és hosszú távú gondolkodást kíván! A fenti tanítást még kevésbé lehet parancsként értelmezni és legkevesbé ily módon továbbadni, mivel ez csak személyes életpéldánk segítségével történhet. Végül pedig nap, mint nap, minden erkölcsi helyzetben döntenünk kell a szeretet mellett, vagy ellen: szabadon, tehát nem Isten büntetésétől retteggve, hanem azt szem előtt tartva, hogy az adott cselekedetünkkel hozzájárulunk-e az emberi lét lényegének kiteljesedéséhez, avagy sem?! Döntésünk helyességét, amennyiben "volt gyerekszobánk", segítheti szubjektív lelkiismeretünk szava, de ellenkező esetben gátolhatja is. És lehet, hogy nem mindig tudunk majd jó döntést hozni, de sohasem késő - a következő helyzetben ismét tiszta lappal indulunk. És ez a fentiekben idecitált elveszett (és megkerült) bárányról szóló példázat igazi mondanivalója!

Szeressünk tehát életformaszerűen, bátran és csöndesen, nem hivalkodón – ehhez kérem mennyei Atyánk segítségét!

Vincze Péter, Szár